

ОРИЩИН Т. М.

к. е. н., доцент

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
tanyakvitka@mail.ru

ТОЛСТУХОВА Т. В.

студентка

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
tanyakvitka@mail.ru

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

В статті обґрунтовано необхідність дослідження інвестиційної діяльності. Визначено особливості інвестиційної діяльності й обґрунтовано її значення для економічного розвитку України. Розглянуто особливості інвестиційного клімату держави. Проаналізовано недоліки інвестиційної діяльності в ринкових умовах нашої країни та розроблено на цій основі пропозиції щодо їх усунення. Головним завданням державної політики у сфері інвестицій необхідно вважати вдосконалення правової бази; включення в інвестиційний процес державних ресурсів та стимулювання приватних інвесторів; активну антикорупційну політику тощо.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційний клімат.

ОРИЩИН Т. М.

к. э. н., доцент

Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа
tanyakvitka@mail.ru

ТОЛСТУХОВА Т. В.

студентка

Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа
tanyakvitka@mail.ru

АКТИВИЗАЦИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ЭКОНОМИКЕ УКРАИНЫ КАК ОПРЕДЕЛЯЮЩИЙ ФАКТОР ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

В статье обоснована необходимость исследования инвестиционной деятельности. Определены особенности инвестиционной деятельности и обосновано ее значение для экономического развития Украины. Рассмотрены особенности инвестиционного климата государства. Проанализированы недостатки инвестиционной деятельности в рыночных условиях нашей страны и разработаны на этой основе предложения относительно их устранения. Главной задачей государственной политики в сфере инвестиций необходимо считать совершенствование правовой базы; включение в инвестиционный процесс государственных ресурсов и стимулирование частных инвесторов; активную антикоррупционную политику.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционный климат.

ORYSCHYN T. M.

candidate of economic sciences, associate professor

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
tanyakvitka@mail.ru

TOLSTUKHOVA T. V.

student

Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas
tanyakvitka@mail.ru

ACTIVATION OF INVESTMENT ACTIVITY IN ECONOMY OF UKRAINE AS DETERMINATIVE OF ECONOMIC DEVELOPMENT

The necessity of research of investment activity is reasonable in the article. The features of investment activity are certain and reasonable her value for economic development of Ukraine. The features of investment climate of the state are considered. The lacks of investment activity are analysed in the market conditions of our country and it is worked out on this basis of suggestion in relation to their removal. The main goal of state policy in the sphere of investments must be improvement of the legal base; the inclusion in the investment process of public resources and stimulating of private investors; active anti-corruption policy.

Keywords: investments, investment activity, investment climate.

Постановка проблеми. Формування конкурентоспроможної національної економіки потребує значних затрат усіх видів ресурсів, при цьому держава не завжди може самостійно забезпечити їх наявність. Саме з цією метою проводиться процес залучення інвестиційних ресурсів, що дає змогу формувати необхідний обсяг ресурсного забезпечення, реалізувати виконання стратегічно важливих та пріоритетних завдань та сприяти подальшому розвитку економіки.

Для економіки України, яка перебуває у стані становлення, що супроводжується кризовими явищами, інвестиції необхідні, насамперед, для її стабілізації та підйому, оскільки вони передбачають зростання економіки. У масштабі країни теперішній добробут значною мірою є результатом колишніх інвестицій, а сьогоднішні інвестиції, у свою чергу, закладають підвалини майбутнього зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оптимізації інвестиційної діяльності як одного з ключових елементів загальної стратегії розвитку національної економіки є надзвичайно актуальною, її розробкою займалась та займається велика кількість як зарубіжних, так і вітчизняних науковців. Серед іноземних авторів можна виділити праці таких вчених-економістів, як У. Шарп, Л. Гітман, М. Джонк, Дж. Кейнс, С. Беренс, К. Рейлі, В. Шапіро, В. Бочаров. Значний внесок у вивченні проблематики інвестиційної діяльності зробили і українські науковці, а саме: І. О. Бланк, О. В. Мертенс, В. Г. Федоренко, О. А. Кириченко, А. С. Гальчинський, Л. В. Галан, О. В. Чернікова, В. Г. Кабанов та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, що висвітлюють різноманітні аспекти інвестування як елементу реалізації стратегічного розвитку національної економіки, дане питання потребує подальшого доопрацювання та всебічного дослідження.

Метою даного дослідження є оцінка сучасного стану та перспектив інвестиційної діяльності в Україні, аналіз закономірностей розвитку інвестиційної діяльності на вітчизняному ринку та визначення ролі інвестицій у процесі реалізації стратегії розвитку національної економічної системи.

Виклад основного матеріалу. В умовах структурної перебудови економіки України виключно важливого значення набуває активізація інвестиційної діяльності, адже процеси економічного зростання обумовлюються обсягами і темпами залучення інвестицій, їх структурою та якісними характеристиками.

Від ефективності інвестиційної політики держави залежить стан виробництва, стан та рівень технічного оснащення основних засобів підприємств, можливості структурної перебудови економіки, рішення соціальних та екологічних проблем. Інвестиції відіграють важливу роль для розвитку підприємств та підприємництва в окремих галузях та економіці в цілому.

Важливою складовою системи економіки, яка має створити передумови для стабільного інвестиційного зростання шляхом активної інвестиційної діяльності є інвестиційний клімат. Інвестиційний клімат держави – це сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів. Сприятливий інвестиційний клімат в Україні повинен забезпечити захист інвестора від інвестиційних ризиків [2]. Адже інвестиційний ризик – це можливість не досягнення запланованих цілей інвестування (таких як прибуток або соціальний ефект) і отримання грошових збитків. Інвестиційними ризиками можуть бути незаплановані зменшення або зникнення джерел та обсягів фінансування, незадовільний фінансовий стан партнерів, зриви надходжень коштів від реалізації вироблених товарів чи послуг, неплатоспроможність покупців продукції та власні підвищені витрати тощо.

Значну роль у формуванні інвестиційного клімату держави відіграють чинники, які перебувають поза межами економічного сприйняття і є сукупністю географічних, ресурсних та природних важелів впливу. Розгляд України з цієї позиції формує позитивне її сприйняття для потенційних інвесторів, оскільки вона знаходиться на перехресті важливих транспортних шляхів між державами і континентами.

Сприятливий вплив на формування інвестиційного клімату України справляє її могутній природно-ресурсний потенціал, основу якого складають земельні, мінеральні та рекреаційні ресурси. Наявність таких природних даних надає Україні певну перевагу, адже забезпечення держави необхідною сировинною базою сприяє залученню інвесторів, орієнтованих на їх використання.

Сприятливий інвестиційний клімат держави означає наявність стабільної нормативно-правової бази, спроможної забезпечити захист учасникам інвестиційної діяльності і створити умови виконання цих норм. Якщо проаналізувати українське законодавство, то можна стверджувати, що рівень правового сприяння та захист інвестиційної діяльності у нашій державі є далекими від світових стандартів. У чинному законодавстві присутня низка недоліків, пов'язаних з відсутністю регуляційних визначень та меж інвестиційної діяльності в Україні: немає встановленого кваліфікаційного мінімуму іноземних інвестицій; не визначено процедуру отримання прав власності на землю іноземними інвесторами; не зазначено методів страхування іноземного капіталу тощо. Таким чином, законодавчий чинник регулювання інвестиційної діяльності в Україні не сприяє припливу в економіку іноземних інвестицій.

Важливим чинником впливу на інвестиційну діяльність у країні є податкова політика держави. Податкова система України характеризується нерівномірністю розподілу податкового навантаження, неповнотою та суперечливістю податкового законодавства, надмірною фіскальною активністю, високою тінізацією економіки, безінноваційною спрямованістю тощо. Податкова політика формує несприятливе бізнес-середовище і робить її непривабливою для іноземних інвесторів.

Вагомим показником економічного розвитку держави є орієнтація країни на побудову стратегії, пріоритетами якої є досягнення соціальних цілей. Цей індикатор формує уявлення у потенційних інвесторів про рівень життя населення, а також ідентифікує стан робочої сили.

Рівень життя у державі характеризує сукупність показників, серед яких: тривалість життя, рівень народжуваності, рівень смертності, рівень людського розвитку, нагромадження людського капіталу та добробут населення, рівень безробіття та середня величина заробітної плати. Розгляд України з цієї позиції показав негативні тенденції.

На сьогодні стан конкурентоспроможності вітчизняної економіки низький, внутрішнього ринку високотехнологічної продукції нерозвинений, низький рівень ВВП, а відповідно, і негативне значення індексу людського розвитку, що зумовлено неефективною інноваційною політикою держави.

Крім перелічених вище індикаторів інвестиційного середовища, імідж держави характеризує її політичне становище і рівень корумпованості. За цим критерієм Україна значно відстає від розвинених країн. Відомо, що капітал вкладається туди, де умови інвестування прозорі й передбачувані, а інвестиції можуть принести високий прибуток. На практиці ж інвестори передусім – вітчизняні, досі чекають на українську нормативну базу і податкову систему, які б заохочували, а не відлякували їх [4].

Несприятливий бізнес-клімат є одним з основних чинників, що негативно впливають на обсяг надходження інвестицій. За результатами рейтингової оцінки, проведеної Doing Business, Україна займає 152 позицію з 183 країн світу [8]. У зв'язку з фінансово-економічною кризою істотно зменшилися внутрішні джерела надходження інвестицій, а міжнародні фінансові ресурси стали практично недоступними.

Недостатній рівень залучення інвестиційних ресурсів ускладнився впливом світової фінансово-економічної кризи, що мало наслідком погіршення фінансового стану підприємств, різке зменшення їх прибутковості і кредитоспроможності, скорочення

позикових ресурсів, а також високий ступінь невизначеності щодо глибини та тривалості кризових явищ.

Темпи розвитку економіки України в значній мірі залежать від обсягу внутрішніх та зовнішніх інвестицій, котрі необхідні для реалізації інвестиційних проектів розвитку вітчизняного високотехнологічного виробництва і зростання частки високотехнологічного експорту в результаті формування та реалізації ефективної результативної інвестиційної політики. Інвестиційна політика України повинна бути спрямована на підтримку науково-технічної та інноваційно-технологічної діяльності для прискорення капіталізації суб'єктів економічної діяльності та модернізації виробництва [5].

Виходячи з потреби поліпшення соціально-економічного стану країни, необхідно провести комплекс цілеспрямованих заходів для стабілізації виробництва і досягнення економічного зростання на якісно новій науково-технічній базі. Тому акценти інвестиційної політики необхідно зосередити на сприянні реалізації основних пріоритетних напрямів реформування економіки країни і державного регулювання економічних процесів. Для цього необхідно прискорити економічні реформи, які, зокрема, активізують залучення та раціональне розміщення інвестицій та дозволять створити привабливий інвестиційний клімат. До таких заходів можна віднести наступні:

- реалізація моделі інноваційного розвитку виробництва;
- стимулювання розвитку пріоритетних конкурентоспроможних виробництв і видів науково-технічної продукції, яким можуть бути надані переваги на світовому ринку і які здатні забезпечити реальне зростання експортного потенціалу країни;
- реформа підприємств, яка передбачає перехід до загальноприйнятих у світовій практиці стандартів бухгалтерського обліку, оцінку основних виробничих фондів відповідно до їх реальної ринкової вартості, суттєве покращення корпоративного управління;
- надання державної інвестиційної підтримки малим суб'єктам господарювання, що створюють і випускають наукомістку продукцію;
- здійснення антиінфляційних та інших заходів, спрямованих на стабілізацію національної валюти;
- переорієнтація фінансової та грошово-кредитної системи на потреби оновлення нових видів виробництва; стимулювання розвитку та матеріально-технічного переоснащення пріоритетних галузей агропромислового комплексу, забезпечення експортної орієнтації їх виробництва;
- удосконалення інститутів спільного інвестування;
- вдосконалення системи захисту прав інвесторів;
- посилення соціальної орієнтації економіки, освоєння випуску нових конкурентоспроможних товарів широкого вжитку, реалізація енергозберігаючої моделі економіки;
- податкове стимулювання інвестицій у виробництво ресурсозберігаючої техніки;
- запровадження механізму відбору та оцінки інвестиційних проектів, що передбачають залучення бюджетних коштів;
- удосконалення нормативно-правової бази інвестиційної діяльності;
- удосконалення амортизаційної політики;
- гнучке поєднання адміністративних та економічних методів регулювання; розробка програм залучення стратегічних інвесторів до пріоритетних та орієнтованих на експорт виробництв з реалізацією відповідних заходів організаційного, економічного та політичного характеру;
- здійснення стимулюючих заходів для залучення коштів населення на інвестиційні цілі.

Не менш важливим є й забезпечення реального дотримання міжнародних договорів і виконання рішень іноземних арбітражів, щоб запевнити міжнародну інвестиційну спільноту у надійності України як партнера.

Надходження інвестицій для потреб розвитку національної економіки є важливим індикатором міжнародної привабливості держави, ознакою якості інвестиційного клімату та

ключовим показником конкурентоспроможності на міжнародному ринку капіталу.

Щоб забезпечити потреби виробничого сектору у фінансових ресурсах, необхідно створити найсприятливіші умови для інвесторів. Неплатоспроможним вітчизняним позичальникам треба обмежити доступ до зовнішнього фінансування.

Висновки. Отримані результати дослідження свідчать, що Україна не має сформованої чіткої стратегії розвитку держави, що не сприяє зростанню її інвестиційної привабливості. Пожвавлення економічної, у тому числі інвестиційної та інноваційної діяльності та поліпшення на цій основі соціальних умов, можна досягнути лише шляхом рішучих, комплексних, швидких, прозорих і послідовних ринкових реформ, які вивільнять підприємницьку ініціативу, створять конкурентне середовище й дадуть економіці стимули для ефективного розвитку. Відповідно, головним завданням державної політики у сфері інвестицій необхідно вважати: вдосконалення правової бази; включення в інвестиційний процес державних ресурсів та стимулювання приватних інвесторів; активну антикорупційну політику тощо.

Список використаних джерел

1. Про інвестиційну діяльність : закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon1.rada.gov.ua.
2. Вдовічен А. А. Формування інвестиційного клімату / А. А. Вдовічен, О. В. Соколюк // Інвестиції, інновації в економіці. – 2010.
3. Галан Л. В. Шляхи та перспективи активізації інвестиційної діяльності в ринкових умовах / Л. В. Галан // Економічний вісник університету. – 2012. – Вип. 19(1). – С. 39–47.
4. Дрич А. Основні способи досягнення інвестиційної привабливості України / Анна Дрич // Вісник НБУ. – 2010. – С. 40–41.
5. Іваночко С. С. Чинники формування інвестиційного клімату в Україні / С. С. Іваночко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.14. – С. 143–151.
6. Кабанов В. Г. Активізація фінансових інвестицій як складова стратегії стабілізації та зростання економіки / В. Г. Кабанов // Фінанси України. – 2010. – № 5. – С. 39–47.
7. Косенко А. В. Інвестиційна складова у формуванні раціональної структури суспільного відтворення / А. В. Косенко // Теорія та практика Державного управління. – 2012. – Вип. 2(37). – С. 282–289.
8. Сімонова М. В. Оцінка інвестиційної привабливості України на основі аналізу методик, розроблених провідними міжнародними організаціями / М. В. Сімонова // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 1 (59). – С. 283–287.
9. Сколотяний Ю. Інвестиційний клімат в Україні / Ю. Сколотяний, І. Маскалевич // Дзеркало тижня. – 2012. – № 16. – С. 7.
10. Тульчинська С. О. Інвестування як елемент реалізації стратегії розвитку національної економіки / С. О. Тульчинська, М. О. Змієноко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури : збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 29. – 330 с.
11. Чернікова О. В. Інвестиційний процес в економіці країни як визначальний чинник економічного розвитку / О. В. Чернікова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9 (111). – С. 83–87.